

ПРЕЗИДІЯ

ПОСТАНОВА

м. Київ

21.11.2023

№ П-15-1

Про фінансове забезпечення галузі освіти на 2023 та 2024 роки

Президія ЦК Профспілки працівників освіти і науки України відзначає, що основою для забезпечення статутних завдань Профспілки, метою яких є захист трудових, соціально-економічних прав та інтересів її членів, особливо в умовах воєнного стану, зумовленого повномасштабним вторгненням російської федерації, має бути першочергове фінансове забезпечення галузі освіти в законодавчо визначених обсягах.

Тому, починаючи з 2022 року, ще на етапі підготовки проекту закону про Державний бюджет України на 2023 рік, як і під час бюджетних процесів в попередні роки, а також при наданні пропозицій до проекту Бюджетної декларації на 2022-2024 роки, ЦК Профспілки неодноразово наголошував у зверненнях до Міністерства освіти і науки України, Кабінету Міністрів України, Федерації профспілок України, особисто до Голови Верховної Ради України, голів та членів комітетів з питань бюджету, науки і освіти на необхідності передбачення в Державному бюджеті України на 2023 рік обсягів видатків на освіту не менше 7% ВВП відповідно до статті 78 Закону України «Про освіту».

У зверненнях ЦК Профспілки з приводу законопроекту «Про Державний бюджет України на 2023 рік», реєстр. № 8000 від 14.09.2022, прийнятого 7.10.2022 в першому читанні за основу, зазначалося, що офіційні розрахунки до проекту держбюджету на 2023 рік показують, що загальні видатки державного і місцевих бюджетів на освіту закладено на рівні 351,2 млрд грн або 5,5% від ВВП проти 391,2 млрд грн або 7,3% від ВВП у 2022 році.

Видатки загального фонду державного і місцевих бюджетів у розрахунках до Держбюджету на 2023 рік становлять 315,5 млрд грн, або 4,9% від ВВП проти 391,2 млрд грн таких обсягів у 2022 році.

Наголошувалося, що таке значне зменшення обсягу видатків на освіту в сумі 40 млрд грн, призведе до занепаду галузі, не забезпечить відновлення закладів освіти, зруйнованих внаслідок воєнних дій російським агресором.

З урахуванням очікуваного прогнозу ВВП у обсязі 6 399,0 млрд грн видатки на освітню галузь з дотриманням законодавства про освіту мають становити не менше 448 млрд грн.

Зважаючи, що на виплату заробітної плати педагогічним працівникам за бюджетною програмою 2211190 «Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам» було передбачено 87 516 млн грн або на 20,5 млрд грн чи

на 20% менше призначень 2022 року, зазначалося, що передбачених видатків буде вкрай недостатньо для оплати праці педагогічних працівників закладів освіти, оскільки потреби фонду оплати праці зростають у зв'язку із запровадженням змішаної форми освітнього процесу, а через недостатність коштів освітньої субвенції у 2022 році керівники та влада на місцях зменшують педагогічним працівникам надбавки, не здійснюють відповідні виплати, зокрема й з метою акумуляції коштів на вересень - грудень через те, що бюджетні призначення фактично скорочено з червня на 17%. Отже потреба в обсягах видатків за бюджетною програмою 2211190 «Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам» становить не менше 108,0 млрд грн.

Було також наголошено на неприпустимості зарахування у 2023 році до спеціального фонду державного бюджету штучно створених на кінець 2022 року залишків освітньої субвенції, цільовим призначенням якої є оплата праці педагогічних працівників, та їх використання на реалізацію заходів за програмою «Нова українська школа», на видання підручників, посібників та інші потреби у порядку, визначеному Урядом, що запропоновано у пункті 2.11 Бюджетних висновків, схвалених постановою ВРУ від 7.10.2022 № 2666-ІХ.

Заявлено, що є категорично неприйнятним надання Кабінету Міністрів України права розподілу між місцевими бюджетами освітньої субвенції та субвенції для державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, що запропоновано пунктом 1.10 Бюджетних висновків. Відповідно до положень частини другої статті 103-2 і частини третьої статті 103-3 Бюджетного кодексу України такий розподіл здійснюється Верховною Радою України.

Зазначалося також, що відновленню та забезпеченню діяльності закладів освіти, реалізації трудових прав та соціально-економічних інтересів працівників та студентів в умовах воєнного стану й відновлення економіки внаслідок перемоги України над російським агресором необхідно передбачити видатки за наступними програмами у таких обсягах:

На виконання вимог статті 103-3 Бюджетного кодексу України за бюджетною програмою 2211220 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» для охоплення інклюзивною освітою дітей в усіх закладах освіти потреба у видатках становить не менше 504, 5 млн грн.

За бюджетною програмою 2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики» на вищу освіту видатки загального фонду держбюджету мають бути закладені на рівні не нижче 29,7 млрд грн; за бюджетною програмою 2201420 «Підготовка кадрів закладами фахової передвищої освіти» - не менше 18,0 млрд грн; на виплату академічних стипендій за бюджетною програмою 2201190 «Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти» - 5,0 млрд грн.

Необхідно забезпечення видатками для реалізації гарантій в оплаті праці педагогічних і науково-педагогічних працівників відповідно до статті 61 Закону України «Про освіту», посадові оклади яких згідно з Прикінцевими та

перехідними положеннями закону мають визначатися з 2023 року, починаючи з трьох мінімальних заробітних плат з відповідною їх диференціацією.

Потребують реалізації гарантії в оплаті праці працівників бюджетної сфери, зокрема підвищення розмірів прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати, а також посадового окладу працівника I тарифного розряду.

Необхідно збільшення видатків на фінансування наукової діяльності та забезпечення законодавчо гарантованих виплат науковим працівникам відповідно до статей 36 та 48 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність»; на матеріальну підтримку постраждалих від наслідків військової агресії російської федерації; на забезпечення санітарних та протиепідемічних заходів, спрямованих на боротьбу з пандемією відповідно до Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»; на осучаснення розміру раніше призначених пенсій; на забезпечення норм статті 44 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» тощо.

Проект закону «Про Державний бюджет України на 2023 рік», реєстраційний № 8000 від 14.09.2022, прийнятий ВРУ за основу у першому читанні 7 жовтня, поданий на друге читання 31 жовтня. Закон прийнято ВРУ в цілому 3 листопада, скеровано на підпис Президенту України 7 листопада.

Закон України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» підписано за № 2710 від 3 листопада 2022 року.

При доопрацюванні проекту державного бюджету України на 2023 рік до другого читання було враховано уточнені основні прогностичні макропоказники та припущення Міністерства економіки України, що було викликано високою мінливістю соціально економічних процесів в умовах збройної агресії за період із розроблення макропрогнозу, який був врахований до першого читання.

Як наслідок, прогноз номінального ВВП на 2023 рік було зменшено на 119,7 млрд грн до 6 279,3 млрд грн проти прогнозу ВВП до першого читання у обсязі 6 399,0 млрд грн.

Тому видатки на освітню галузь на 2023 рік з дотриманням законодавства про освіту (7% від ВВП) мали б становити не менше 439,6 млрд грн. (на перше читання – це були прогностичні 448 млрд грн).

У Державному бюджеті України на 2023 рік видатки на освіту враховані в обсязі 154 957,1 млн грн.

Зокрема передбачено такі видатки за бюджетними програмами на:

«Забезпечення здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за професіями загальнодержавного значення» - 250 000,0 тис грн проти 250 850 тис грн у 2022 році,

«Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ» - 1 124 931,1 тис грн проти 1 273 934,6 тис грн у 2022 році,

«Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів» - 80 337,2 тис грн проти 100 374,7 тис грн у 2022 році,

«Забезпечення діяльності Національного центру «Мала академія наук України», надання позашкільної освіти державними закладами позашкільної освіти, заходи з позашкільної роботи» - 267 809,8 тис грн порівняно з 341 624,0

тис грн у 2022 році,

за загальним фондом - 240 051,7 тис грн проти 316 294,2 у 2022 році,

«Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики» - 31 061 623,5 тис грн проти 35 154 673,3 тис грн у 2022 році,

за загальним фондом - 17 068 336,5 тис грн проти 21 072 020,3 тис грн у 2022 році,

«Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти» - 4 167 106,2 проти 5 144 575,6 у 2022 році,

«Підготовка кадрів закладами фахової передвищої освіти» - 5 221 205,0 тис грн проти 5 988 159,2 тис грн у 2022 році,

за загальним фондом - 4 080 082,0 тис грн проти 5 037 138,2 тис грн у 2022 році,

«Підготовка кадрів Київським національним університетом імені Тараса Шевченка» - 2 067 681,4 тис грн проти 2 484 253,3 тис грн у 2022 році,

«Здійснення сертифікації педагогічних працівників, експертизи та акредитації освітніх програм у сфері забезпечення якості освіти» - 9 183,3 тис грн проти 9 712,8 тис грн у 2022 році,

Передбачено видатки за програмою «Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам» у розмірі 87 515 508,9 тис грн (проти 108 043 838,1 тис грн у 2022 році), що менше на 20,5 млрд грн від затвердженої на 2022 рік та на 9,7 млрд грн, або на 10%, уточненого плану на 2022 рік.

На виконання вимог статті 103-3 Бюджетного кодексу України щодо охоплення інклюзивною освітою дітей враховано 304,6 млн грн проти 504,5 млн грн у 2022 році, що менше на 200 млн грн. Зазначене підтверджується їх штучною економією у поточному році внаслідок скорочення посад асистентів учителів та асистентів вихователів, відмови щодо проведення додаткових корекційно-розвиткових занять.

«Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів» передбачена в обсязі 1 000 000 тис грн.

Нова Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти (у ДБУ 2022 передбачено Субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення пожежної безпеки в закладах освіти в розмірі 1 500 000 тис грн) - в розмірі 1 500 000 тис грн.

Не передбачено у ДБУ на 2023 рік видатків за програмами:

«Пільговий проїзд учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, студентів (курсантів невійськових) закладів фахової передвищої та вищої освіти у залізничному транспорті», «Проведення всеукраїнських та міжнародних олімпіад у сфері освіти, всеукраїнського конкурсу «Учитель року», «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти», «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа», «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання обладнання,

модернізацію (проведення реконструкції та капітального ремонту) їдальень (харчоблоків) закладів загальної середньої освіти».

Для вирішення питань соціального і економічного характеру при опрацюванні проекту закону на друге читання передбачено збільшення видатків державного бюджету зокрема на:

забезпечення здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за професіями загальнодержавного значення – 50 млн грн;

продовження навчання молоді за програмами підготовки магістрів, докторів філософії та докторів наук у провідних вітчизняних закладах вищої освіти і за кордоном – 20 млн грн;

проведення Всеукраїнських заходів із позашкільної освіти для молоді (олімпіад, літніх шкіл, турнірів тощо) – 30 млн грн;

здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти Українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними підрозділами – 215 млн грн;

забезпечення організації здобуття освіти за дистанційною формою навчання, у тому числі дітьми, які вимушено знаходяться за кордоном, – 150 млн грн;

наукову і науково-технічну діяльність – 90 млн грн.

З урахуванням збільшення видатків на освіту під час його опрацювання на друге читання на 555 млн грн, зведені загальні видатки становлять 351,8 млрд грн, або 5,6% від ВВП. Розрив порівняно з розрахунками на 2022 рік складає 39,4 млрд грн.

Додаткова дотація на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я, що передбачена на рівні попереднього року, становить 2,95 млрд грн.

Додаткова дотація спрямовується на утримання закладів освіти, зокрема початкові та спеціальні школи, гімназії, заклади спеціалізованої освіти, дитячі будинки, крім оплати праці з нарахуваннями педагогічних працівників у таких типах закладів освіти; оплату комунальних послуг та енергоносіїв закладів охорони здоров'я, зокрема, які належать територіальним громадам.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.01.2023 № 8-р «Про погодження розподілу додаткової дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я між місцевими бюджетами у 2023 році» погоджено обласним державним адміністраціям розподіл додаткової дотації на заклади освіти та охорони здоров'я між місцевими бюджетами у 2023 році.

Найбільшу частку додаткової дотації на бюджети місцевого самоврядування спрямовано Київській області (80%). 7 областей розподілили такі кошти нарівно 50/50, тобто 50% - в обласний бюджет, 50% - бюджетам місцевого самоврядування (Миколаївська, Закарпатська, Івано-Франківська, Полтавська, Харківська, Хмельницька та Черкаська). Три області (Херсонська, Кіровоградська та Чернівецька) залишили нерозподілений залишок, розподіливши не всі асигнування. При цьому, Кіровоградська та Чернівецька ОДА (ОВА) кошти спрямували виключно на обласні бюджети (41% та 56%

відповідно), а решту коштів залишили нерозподіленими. Херсонська ОДА ж спрямувала 24% на обласний бюджет, 36% на бюджети ОМС та 40% залишила не розподіленими. Вісім областей, зважаючи на виконання обласного бюджету та бюджетів ОМС, спрямували всі асигнування виключно на обласний бюджет (Вінницька, Волинська, Житомирська, Запорізька, Одеська, Рівненська, Тернопільська, Чернігівська).

Відповідно до статті 7 закону «Про Державний бюджет України на 2023 рік» розмір прожиткового мінімуму у 2023 році не змінився порівняно з 2022 роком та залишився на рівні, встановленому з 01.12.2022, зокрема, прожитковий мінімум для працездатних осіб становить 2684 грн, для осіб, які втратили працездатність, – 2093 грн.

Згідно зі статтею 8 закону мінімальна зарплата також не змінилася та з 1 січня 2023 року у місячному розмірі становить 6700 грн (на рівні станом на 01.10.2022).

За інформацією Мінсоцполітики фактичний розмір прожиткового мінімуму у цінах січня 2022 року у розрахунку на місяць на одну особу становив 4666 грн, а у законі його розмір передбачено у сумі 2589 грн, що майже вдвічі менше фактичного розміру. Отже, при визначенні показників прожиткового мінімуму не враховано його фактичний розмір.

Розрахунки місцевих бюджетів здійснено, виходячи з розміру посадового окладу працівника 1 тарифного розряду ЄТС – 2893 грн, тобто на рівні 1 грудня 2021 року, який застосовувався повний 2022 рік.

Пунктом 11 Прикінцевих положень закону «Про Державний бюджет України на 2023 рік» Кабінету Міністрів України доручено після припинення чи скасування воєнного стану, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного бюджету та оцінювання обґрунтованості додаткової потреби у бюджетних коштах, опрацювати питання збільшення видатків для підвищення розмірів прожиткового мінімуму і мінімальної заробітної плати на 2023 рік, освітньої субвенції, а також для відновлення програм збереження української культурної та історичної спадщини.

Водночас у законі продовжена багаторічна негативна практика призупинення дії чинних актів законодавства, зміни передбаченого ними правового регулювання відносин, що суперечить численним рішенням Конституційного Суду України. На 2023 рік зупинено дію Закону України «Про індексацію грошових доходів населення», що не узгоджується з вимогами статті 48 Конституції України щодо забезпечення права на достатній життєвий рівень для людини і сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло тощо.

На виплату заробітної плати педагогічним працівникам закладів освіти на 2023 рік враховано освітню субвенцію в обсязі 87 515,5 млн грн, розподіленому між 1463 місцевими бюджетами у сумі 87 197 054,3 тис грн. При цьому нерозподілений резерв становить 318 451,6 тис грн. або 0,4%.

Як вже зазначалося, окремими статтями закону про державний бюджет, зокрема 31 та 32, допускається можливість управління державними видатками освітньої субвенції та субвенції на підтримку дітей з особливими освітніми потребами «у ручному режимі», що не відповідає вимогам статті 95 Конституції

України, згідно з якою виключно законом про державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків.

Проте статтею 31 встановлено, що, як виняток з положень частини другої статті 103-2 і частини третьої статті 103-3 Бюджетного кодексу України, розподіл освітньої субвенції та субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами між місцевими бюджетами здійснюється Кабінетом Міністрів України.

За оцінкою МОН це пов'язано із суттєвою вимушеною міграцією учнів цього року та неможливістю здійснити достовірний прогноз кількості учнів, необхідний для розрахунку обсягів освітньої субвенції, додаткової дотації та субвенції на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, тобто в розрізі всіх місцевих бюджетів розподіл зазначених міжбюджетних трансфертів унеможливлено. Наказом МОН від 06.09.2022 № 795 «Про збір відомчої адміністративної звітності дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти у 2022/2023 навчальному році» прийнято рішення щодо збору персональних даних учнів.

Розподіл обсягу освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на 2023 рік затверджено постановою КМУ від 31.12.2022 № 1472 «Деякі питання розподілу обсягу освітньої субвенції на 2023 рік, що застосовується з 1 січня 2023 року до 31 грудня 2023 року».

Одночасно цією постановою внесено зміни до постанов Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 6 «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» і від 27.12.2017 № 1088 «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами» стосовно розподілу між місцевими бюджетами у встановленому порядку обсягів освітньої субвенції для фінансування простою, виходячи з фактичної чисельності педагогічних працівників, які знаходяться в простій, та обчислення розміру освітньої субвенції в частині оплати простою. Змінами також передбачено, що у 2023 році обсяг освітньої субвенції для всіх місцевих бюджетів визначається без урахування додаткових годин навчального плану для учнів групи І на окремі предмети, факультативні курси, індивідуальні заняття тощо. У 2023 році до обсягу освітньої субвенції для всіх місцевих бюджетів (без урахування обсягів освітньої субвенції обласним бюджетам, передбачених на оплату простою) застосовується коефіцієнт 0,9.

Відповідний аналіз обсягів освітньої субвенції між кожним місцевим бюджетом станом на 2022 рік та 2023 рік був доведений до обласних та Київської міської організацій Профспілки.

За інформацією МОН помісячний розподіл освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам становить: 6 814 087,8 на січень, 6 816 542,7 млн грн на лютий, 6 816 375,4 млн грн на березень, 6 815 170,5 млн грн на квітень, 8 737 895,7 млн грн на травень, 17 476 026,4 млн грн на червень, 3 320 216,9 млн грн на липень, 3 320 127,5 млн грн на серпень, 6 815 293,4 млн грн на вересень, 6 815 328,1 млн грн на жовтень, 6 815 255,3 млн грн на листопад, 6

634 737,6 млн грн на грудень з резервом коштів у складі трансферту на 2023 рік 318 451,6 тис грн.

З питань використання освітньої субвенції на адреси обласних, Київської міської військових адміністрацій Міністерством освіти і науки скеровувалися інструктивні листи.

Листом МОН від 10.01.2023 №1/385-23 (за посиланням <https://cutt.ly/32zCScn>) надано до відома та врахування в роботі фінальні розрахунки обсягів освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на 2023 рік та інформаційні довідки щодо розрахунку обсягів освітньої субвенції для обласних бюджетів та бюджетів територіальних громад. У листі також повідомляється, що залишки освітньої субвенції, які утворилися на кінець 2022 року, автоматично спрямовані до спеціального фонду МОН. Далі ці кошти будуть розподілені на різні потреби, передусім на оплату праці педагогічним працівникам та погашення кредиторської заборгованості, що утворилася у 2022 році. За рахунок залишків освітньої субвенції також фінансуватимуться територіальні громади, які будуть звільнені від російської окупації та відновлять освітній процес.

У листі МОН від 24.01.2023 № 1/1057-23 зазначається, що оплата праці з нарахуваннями педагогічних працівників закладів та установ освіти, що визначені у статті 103-2 Бюджетного кодексу України, в тому числі за викладання додаткових годин навчального плану для учнів групи І на окремі предмети, факультативні курси, індивідуальні заняття тощо, може здійснюватися як за рахунок коштів освітньої субвенції, так і за рахунок коштів місцевих бюджетів.

У листі МОН від 24.02.2023 № 1/2777-23 йдеться про порядок фінансування оплати педагогічним працівникам, які знаходяться в простой, та наголошується, що освітня субвенція для оплати простою з обласного бюджету спрямовується виключно для закладів загальної середньої освіти, які не мають можливості відновити освітній процес, не надали персональні дані учнів та, відповідно, не отримали освітню субвенцію.

Статтею 32 закону про державний бюджет встановлено, що у 2023 році залишки коштів за освітньою субвенцією з державного бюджету місцевим бюджетам, які утворилися на рахунках місцевих бюджетів на кінець 2022 року, як виняток з положень частини четвертої статті 103-2 Бюджетного кодексу України, перераховуються Держказначейством до спеціального фонду Державного бюджету України для МОН з метою подальшого розподілу таких коштів за рішеннями Кабінету Міністрів України у визначеному ним порядку між місцевими бюджетами з урахуванням цільового призначення освітньої субвенції, а також на реалізацію заходів із забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа», видання, придбання, доставку підручників, посібників і навчально-методичної літератури для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників, інші заходи у сфері освіти (у разі потреби з відкриттям нових бюджетних програм, включаючи трансферти місцевим бюджетам).

Однак, незважаючи на те, що порядок використання коштів спеціального фонду для МОН затверджено постановою КМУ від 19.09.2023 № 1023, такі видатки освітньої субвенції до цього часу не розподілено.

У зв'язку з дорученням КМУ відповідно до Бюджетних висновків від 07.10.2022 № 2666-IX опрацювати до другого читання питання здійснення розподілу освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам між місцевими бюджетами Кабміном та зарахування її залишків, що утворилися на кінець 2022 року, до спеціального фонду державного бюджету 2023 року, ЦК Профспілки спрямовано відповідного листа від 13.10.2022 № 02-8/459 на адреси обласних організацій з метою вжиття заходів стосовно якнайшвидшого використання залишків освітньої субвенції, що знаходяться на рахунках місцевих бюджетів, до нового фінансового року. У листі зокрема зазначалося про необхідність активізації роботи виборних органів Профспілки усіх рівнів щодо цільового використання освітньої субвенції на оплату праці педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти у повному розмірі, не допускаючи її штучної економії, забезпечивши дотримання положень пунктів 3.4.6 та 8.3.3 Галузевої угоди на 2021-2025 роки, про що зазначалося в попередніх листах.

Зокрема, листом ЦК Профспілки від 26.09.2022 № 02-8/433 на обласні організації було скеровано дані щодо помісячного обсягу освітньої субвенції з державного бюджету усім місцевим бюджетам на 2022 рік, а також залишки невикористаної освітньої субвенції станом на 01.01.2022 – 01.09.2022.

Привернуто увагу, що залишки освітньої субвенції станом на 1 вересня 2022 року становлять 9 184 085,9 тис грн, проти залишків на 1 серпня у сумі 9 985 675,5 тис грн при тому, що згідно з помісячним розподілом освітньої субвенції місячний фонд оплати праці становив на січень – квітень 2022 року 8,3 млрд грн. Наголошено, що залишки освітньої субвенції на початок 2022/2023 навчального року в цілому по Україні перевищують місячну потребу.

Впродовж 2023 року ЦК Профспілки, тримаючи на контролі ситуацію щодо накопичення невикористаних залишків освітньої субвенції на рахунках місцевих бюджетів, здійснював моніторинг, аналіз залишків за інформацією Міністерства фінансів України та щомісячно інформував обласні організації для вжиття заходів на місцях з метою їх цільового використання.

Зокрема у січні 2023 року повідомлялося, що станом на 1 січня 2023 року обсяги субвенції становили 3 218 505,1 тис грн, тобто зменшились впродовж грудня з 7 289 748,6 тис грн на 4 071 243,52 тис грн. Аналіз використання видатків освітньої субвенції наприкінці року показує, що у 1342 місцевих бюджетах обсяги залишків освітньої субвенції за грудень 2022 року зменшено на суму 4 268 793 тис грн, що зокрема стало результатом діяльності профспілкових організацій. Станом на 01.01.2023 обсяг залишків освітньої субвенції, що перераховано до спеціального фонду, складав 3 218 505,6 тис грн.

За інформацією Міністерства фінансів України обсяги залишків освітньої субвенції протягом 2023 році по Україні становили: станом на 1 лютого - 1 338 790,1 тис грн, на 1 березня - 1 251 220,3 тис грн, на 1 квітня -1 165 697,3 тис грн, на 1 травня -1 343 848,8 тис грн, на 1 червня – 2 272 824,8 тис грн, на 1 липня -

2606 543,8 тис грн, на 1 серпня - 3 581 747,6 тис грн, на 1 вересня- 3 458 804,4 тис грн, на 1 жовтня – 3 009 963,4 тис грн.

За останньою інформацією щодо обсягу залишків освітньої субвенції обласні організації листом ЦК Профспілки від 26.10.2023 № 02-8/559 повідомлено, що за вересень місяць, в умовах нового навчального року, їх сума зменшилася лише на - 448 841,0 тис грн. Відсутні залишки освітньої субвенції, лише у 90 місцевих бюджетах. Залишки зменшилися в 931 місцевому бюджеті та збільшилися в 486 місцевих бюджетах.

За наявною інформацією, внаслідок незабзпеченості повною мірою видатками на оплату праці педагогічних працівників не здійснювалися впродовж як 2022, так і 2023 року, в повному обсязі передбачені законодавством виплати, зокрема доплати за класне керівництво, перевірку письмових робіт, завідування навчальними кабінетами та майстернями. Не здійснювався поділ класів на групи при вивченні окремих предметів, не використовувалися години варіативної частини навчального плану на поглиблене вивчення окремих предметів, курсів за вибором, індивідуальних та групових занять. Надбавка за престижність педагогічної праці виплачувалася педагогічним працівникам здебільшого в розмірі 5-10% від ставки заробітної плати. Не в повному обсязі виплачувалася винагорода за сумлінну працю і зразкове виконання службових обов'язків. За наявності невикористаної субвенції вчителів змушують брати відпустки без збереження заробітної плати на час канікул учнів, а оплата вимушеного простою здійснюється в розмірі 2/3 посадового окладу.

У зв'язку з зазначеним ЦК Профспілки постійно наголошується на необхідності і в подальшому спрямовувати роботу профспілкових організацій на цільове використання освітньої субвенції на оплату праці педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти та інших закладів, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, у повному розмірі, не допускаючи її штучної економії, забезпечивши дотримання положень пункту 3.4.6 Галузевої угоди на 2021-2025 роки щодо встановлення надбавки за престижність праці педагогічним працівникам в максимальному розмірі, а також надбавок за складність, напруженість, за високі досягнення у праці, за виконання особливо важливої роботи без обмеження граничними розмірами за кожною з них, виплати винагороди за сумлінну працю і зразкове виконання обов'язків, преміювання, надання допомоги тощо, а також оплати простою в розмірі середньої заробітної плати з дотриманням пункту 8.3.3 Угоди.

Зважаючи на зазначене, у зверненнях на адреси Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України від 26.09.2023 ЦК Профспілки вимагав прискорити розробку та прийняття відповідної постанови Кабінету Міністрів України щодо необхідності розподілу залишків освітньої субвенції, які на початок 2023 року становили 3 218 505,6 тис грн та були перераховані у 2023 році до спеціального фонду державного бюджету України для МОН, між місцевими бюджетами з урахуванням цільового призначення освітньої субвенції, а саме на оплату праці педагогічних працівників.

За інформацією, розміщеною на сайтах КМУ та МОН, 473,3 млн грн з зазначеної суми залишків скеровано на закупівлю засобів навчання для

навчальних кабінетів закладів загальної середньої освіти, що здійснюють освітній процес на першому (адаптаційному) циклі базової середньої освіти; на закупівлю засобів навчання, мультимедійного обладнання, комп'ютерного обладнання та меблів для навчальних кабінетів для пілотних класів; на придбання навчальної й навчально-методичної літератури, зокрема її електронних версій та з аудіосупроводом, для учнів та педагогічних працівників пілотних класів; на підвищення кваліфікації педагогічних працівників: керівників, заступників керівників і учителів закладів освіти, які забезпечують реалізацію стандарту на першому (адаптаційному) циклі базової середньої освіти у 2023/2024 навчальному році, та пілотних класів; підготовку тренерів-педагогів.

Таким чином залишилися нерозподіленими понад 2,7 млрд грн.

З врахуванням цієї суми та залишків освітньої субвенції станом на 1 жовтня в розмірі 3 млрд, сумарно їх обсяг становить 5,7 млрд грн.

Відповідно до абзацу сьомого частини третьої статті 103-2 та частини шостої статті 108 Бюджетного кодексу України розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2023 № 965-р «Про перерозподіл обсягу та розподіл резерву освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у 2023 році» здійснено у 2023 році перерозподіл обсягу та розподіл резерву освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам в обсязі 86,9 млн грн з метою виділення коштів для деокупованих територій, заклади загальної середньої освіти яких відновили освітній процес, та для територіальних громад, заклади загальної середньої освіти яких припустилися помилок, вперше заповнюючи персональні дані учнів. Зазначене дасть змогу здійснювати оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників у громадах Запорізької, Київської, Луганської, Миколаївської, Полтавської, Тернопільської, Харківської, Херсонської та Хмельницької областей.

Раніше Кабінет Міністрів України ухвалив розпорядження від 16.05.2023 № 432-р та від 26.05.2023 № 472-р «Про розподіл резерву освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у 2023 році», метою яких було погашення кредиторської заборгованості з оплати праці з нарахуваннями педагогічних працівників, що утворилася на кінець 2022 року в місцевих бюджетах Харківської та Херсонської областей, розпорядження від 9.06.2023 № 503-р «Про розподіл резерву освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у 2023 році», яке було спрямовано на виділення додаткових коштів на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників для деокупованих територіальних громад Харківської і Херсонської областей, а також розпорядження від 7.07.2023 № 606-р «Про перерозподіл обсягу освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у 2023 році» для виділення коштів громадам, у яких припустилися помилок у заповненні персональних даних учнів, та здійснити вчасну і повну виплату відпускних для педагогічних працівників Херсонської області, які перебувають на простой.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.09.2023 № 868-р «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки на 2023 рік» передбачено збільшення видатків споживання за програмою 2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення

діяльності їх баз практики» - на 50 000 тис грн для спрямування їх на оплату комунальних послуг та енергоносіїв; за програмою 2201420 «Підготовка кадрів закладами фахової передвищої освіти» - на 30 000 тис грн для спрямування їх на оплату комунальних послуг та енергоносіїв, а також за програмою 2201190 «Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти» - на 229 030,7 тис грн.

Результатом виділення додаткових видатків для стипендіального забезпечення стало звернення ЦК Профспілки до МОН на підставі інформації, отриманої від обласних організацій Профспілки щодо потреби на стипендіальне забезпечення студентам закладів фахової передвищої та вищої освіти та їх відокремлених структурних підрозділів для виплати стипендій в законодавчо встановлених розмірах. За інформацією з областей студентам багатьох закладів фахової передвищої, вищої освіти та їх структурних підрозділів вже на початку року стипендії виплачувалися у розмірах, значно нижчих від законодавчо встановлених. В окремих закладах були змушені встановлювати ліміт стипендіатів нижче від законодавчої визначеної мінімальної межі 40%. За таких умов в декотрих закладах студентам-відмінникам виплачувалися звичайні академічні, а не підвищені стипендії.

У зверненнях Профспілки впродовж 2023 року до МОН, КМУ, профільного комітету, зокрема й при наданні пропозицій до проекту закону про ДБУ на 2024 рік, робота над яким почалася задовго до його прийняття, засвідчується про недостатність обсягів видатків для підвищення рівня заробітної плати педагогічних і науково-педагогічних працівників, інших працівників галузі освіти, рівня стипендіального забезпечення осіб, які навчаються, та наголошується на необхідності виконання законодавчо встановлених норм щодо рівня заробітної плати працівників освіти.

Профспілкою при обговоренні та опрацюванні таких документів як «Візія майбутнього освіти і науки України» та «Бачення України 2030: соціально-гуманітарна сфера», наступним кроком реалізації яких передбачено розробку Національної стратегії розвитку освіти і науки України, заявлено на недопущенні ревізії чинного законодавства у бік звуження та погіршення його норм, зокрема в частині трудових та соціально-економічних прав та інтересів працівників і здобувачів освіти.

ЦК Профспілки не підтримано проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 822 та зупинення її дії» щодо чергового зупинення до 31.12.2024 дії постанови КМУ від 10.07.2019 № 822 «Про оплату праці педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів і установ освіти і науки», що надійшов на погодження від МОН та СПО 7.11.2023. Протягом останніх чотирьох років, починаючи з 2019 року по 2022 рік, при розгляді проектів змін до постанови КМУ № 822 стосовно її зупинення на кожен наступний рік, ЦК Профспілки висловлював свою позицію про непогодження зупинення її дії, оскільки постанова, розроблена на виконання частини другої статті 61 Закону України «Про освіту» та частини другої статті 36 Закону

України «Про наукову і науково-технічну діяльність», мала бути поступово реалізована до 2023 року включно.

Водночас висловлено незгоду з пунктом 3 проекту постанови, яким МОН протягом 2024 року доручено унести на розгляд КМУ проект акту щодо упорядкування схем посадових окладів, затверджених постановою КМУ № 822, з урахуванням положень частини другої статті 61 Закону України «Про освіту» з метою їх поетапної реалізації, та з одночасним переглядом діючої системи надбавок і доплат для збалансування можливостей державного та місцевих бюджетів, оскільки така норма є порушенням статті 24 закону «Про повну загальну середню освіту» та інших нормативно-правових актів з оплати праці педагогічних і науково-педагогічних працівників.

У листах на адреси МОН, КМУ та ФПУ повідомлялося, що на даний час розмір посадових окладів та ставок заробітної плати педагогічних, науково-педагогічних працівників визначається за тарифними розрядами Єдиної тарифної сітки, виходячи з розміру базового посадового окладу працівника 1 тарифного розряду 2893 грн, з урахуванням їх підвищень на 10 - 11 відсотків згідно з окремими рішеннями Уряду.

Так, на сьогодні ставка заробітної плати молодого спеціаліста – бакалавра становить 5505 грн, що не сягає навіть мінімальної заробітної плати. Ставка заробітної плати вчителя найвищого кваліфікаційного рівня - вищої категорії, дорівнює 7701 грн. Посадовий оклад доцента за 19 тарифним розрядом становить 10982 грн, а професора за 20 тарифним розрядом – 11689 грн.

Такий рівень посадових окладів та ставок заробітної плати не відповідає як законодавчим гарантіям, передбаченим статтею 61 Закону України «Про освіту», так і життєвим потребам цієї високоінтелектуальної категорії працюючих та їх важливій ролі у суспільстві. Згідно зі статтею 61 Закону України «Про освіту» та його Прикінцевими та перехідними положеннями вже у 2023 році посадовий оклад педагогічного працівника найнижчої кваліфікаційної категорії мав би відповідати розміру трьох мінімальних заробітних плат зі збільшенням за кожною наступною кваліфікаційною категорією не менше ніж на 10%. Найменший посадовий оклад науково-педагогічного працівника мав би встановлюватися на 25% вище від посадового окладу педагогічного працівника найнижчої кваліфікаційної категорії, а кожний наступний - вище на 10% від попереднього. Таким чином на сьогодні державні гарантії стосовно мінімального рівня посадових окладів цієї категорії працівників забезпечено лише на 27%.

В умовах бюджетного процесу соціальними партнерами напрацьовувалися та узгоджувалися основні мінімальні державні соціальні гарантії та стандарти проекту Державного бюджету України на 2024 рік.

Враховуючи розмір фактичного прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який за розрахунками Мінсоцполітики у цінах грудня 2022 року становить 7371 грн та з урахуванням прогнозного індексу споживчих цін на 2023 рік 128%, профспілками внесено пропозицію про встановлення з 1 січня 2024 року мінімальної заробітної плати в розмірі 9435 грн.

Не підтримані пропозиції Мінекономіки про розмір мінімальної заробітної плати на 2024 рік на рівні 7651 грн, оскільки ця величина є меншою від

фактичного прожиткового мінімуму станом на квітень 2023 року, розмір якого за даними Мінсоцполітики становив 7782 грн.

Заявлено, що пропозиції Мінекономіки про встановлення розміру посадового окладу працівника 1 тарифного розряду ЄТС на 2024 рік на рівні 3443 грн є неприйнятними, оскільки з усіх 25 тарифних розрядів ЄТС посадовий оклад лише за 13 тарифним розрядом, що відповідає ставці заробітної плати вчителя першої кваліфікаційної категорії, буде вищим на 200 грн від мінімальної заробітної плати.

Відмічалось, що зазначене також спричинить збільшення розриву між мінімальною заробітною платою та розміром базового тарифного розряду, який на сьогодні становить 43,2%, що суперечить домовленостям сторін соціального діалогу, засвідченими в Генеральній угоді.

Тому з метою поступової реалізації державних гарантій в оплаті праці педагогічних та науково-педагогічних працівників, Профспілка працівників освіти і науки України наполягала на передбаченні в Державному бюджеті на 2024 рік видатків, необхідних для підвищення мінімальної заробітної плати до розміру не нижче прожиткового мінімуму з урахуванням прогнозного індексу споживчих цін на 2024 рік, встановлення посадового окладу (ставки заробітної плати) педагогічного працівника найнижчої кваліфікаційної категорії, як мінімум, на рівні двох мінімальних заробітних плат з наступною законодавчо встановленою диференціацією посадових окладів за посадами педагогічних і науково-педагогічних працівників, а також розміру посадового окладу працівника 1 тарифного розряду за ЄТС на рівні мінімальної заробітної плати для підвищення рівня оплати праці інших працівників закладів та установ освіти і науки.

У відповіді МОН, що надана на вищезазначені вимоги Профспілки, надісланій листом від 14.07.2023 № 1/10390, зокрема повідомляється, що Міністерство освіти і науки підтримує пропозиції Профспілки щодо передбачення в Державному бюджеті України на 2024 рік видатків, в розмірах, визначених у листі, але враховуючи складну економічну та політичну ситуацію в країні, пов'язану з введенням воєнного стану, вишукування додаткових видатків для підвищення заробітної плати працівників бюджетної сфери в умовах обмеженості дохідної частини бюджетів, є вкрай проблематичним. Через незабезпечення фінансовими ресурсами не реалізовані на сьогодні положення частини другої статті 61 Закону України «Про освіту» та частини другої статті 36 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», на виконання яких було прийнято постанову КМУ № 822, якою передбачалася поетапна реалізація цих норм законів. У зв'язку з відсутністю видатків, необхідних для реалізації цієї постанови Кабінету Міністрів України, її дія зупинена до 31 грудня 2023 року.

За інформацією Міністерства фінансів, встановлення розміру мінімальної заробітної плати та посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС на 2024 рік у розмірах, запропонованих профспілками, потребуватиме збільшення більш ніж утричі видатків на оплату праці працівників бюджетної сфери, врахованих у державному бюджеті поточного року, джерела покриття яких відсутні. Питання визначення обсягу видатків Державного бюджету України на

2024 рік на виплату заробітної плати педагогічним та іншим працівникам закладів та установ освіти буде вирішено у встановленому порядку під час формування його проекту.

Крім того, Міністерство фінансів наполягає на необхідності здійснення комплексного перегляду умов оплати праці педагогічних працівників, зокрема наявної системи надбавок, доплат і грошових винагород, з метою збалансування можливостей державного та місцевих бюджетів. Щодо підвищення розмірів мінімальної заробітної плати та посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС, то зазначене має відбуватися з урахуванням принципу збалансованості та фінансових можливостей бюджету.

Стосовно проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік», розробленого Мінфіном та схваленого на засіданні Кабінету Міністрів України 15 вересня 2023 року, зареєстрованого у Верховній Раді України за № 10000 від 15.09.2023 року, повідомляємо, що офіційні розрахунки до проекту Держбюджету на 2024 рік показують, що загальні видатки державного і місцевих бюджетів на освіту загалом спрогнозовано на рівні 390 790 312,7 тис грн, що становить 4,99% від ВВП, закладеного на рівні 7 824,8 млрд грн. Навіть у воєнному 2023 році їх обсяги становили 5,6% від ВВП.

Засвідчений у пояснювальній записці до проекту очікуваний прогноз ВВП зафіксовано на рівні 7 824,8 млрд грн, що більше на 22,3% порівняно з прогнозними розрахунками на 2023 рік, що становили 6 399,0 млрд грн.

З дотриманням норм статті 78 Закону України «Про освіту» щодо 7 % від ВВП видатки на освітню галузь мають становити 547,7 млрд грн.

Загальнодержавні видатки на освіту (державний бюджет з трансфертами) заплановано в обсязі 178 800 млн грн, тобто більше лише на 15% від обсягів 2023 року, що не покриватиме інфляційних втрат.

На виплату заробітної плати педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти враховано освітню субвенцію у обсязі 102 887 млн грн, що тільки на 17,6% більше цього річних обсягів, в той час, як збільшення розміру посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС прогнозується в середньому за рік на 21%.

Посадовий оклад працівника I тарифного розряду передбачається з 1 січня 2024 року на рівні 3195 грн, з 1 квітня 2024 року – 3600 грн. Такі дати підвищення посадового окладу засвідчені у пояснювальній записці до цього законопроекту, яка є його складовою. Хоча на офіційних сайтах КМУ, Мінфіну, МОН значиться дата про наступне збільшення I тарифного розряду 1 липня.

Таким чином з усіх 25 тарифних розрядів ЄТС лише за 13 тарифним розрядом ставка заробітної плати вчителя I кваліфікаційної категорії буде становити з 1 січня 7253 грн, тобто буде перевищувати мінімальну зарплату лише на 150 грн та не сягатиме фактичного розміру прожиткового мінімуму.

Проаналізувавши зазначене, ЦК Профспілки звернувся 18 вересня до Комітету з питань освіти, науки та інновацій з проханням підтримати та внести від імені Комітету на розгляд народних депутатів України пропозиції щодо необхідності збільшення обсягів видатків на освіту на наступний рік та врахувати наступні пропозиції.

Наголошено на необхідності встановлення посадового окладу працівника I тарифного розряду на рівні не нижчому від мінімальної заробітної плати, розмір якої має враховувати величину фактичного прожиткового мінімуму для працездатних осіб з урахуванням покриття прогнозного рівня інфляції.

Вкотре Профспілкою зазначалося, що встановлення розміру мінімальної заробітної плати на рівні, меншому ніж фактичний прожитковий мінімум, який оприлюднено Мінсоцполітики під час обговорення соціальними партнерами питання мінімальних стандартів на наступний рік станом на квітень 2023 року в розмірі 7782 грн, є неприпустимим, оскільки це не сприятиме підвищенню купівельної спроможності громадян, забезпеченню їхніх мінімальних потреб та й в цілому наповненню бюджетів. За пропозицією ФПУ та СПО мінімальна заробітна плата на 2024 рік має бути встановлена в розмірі 9435 грн, або не нижче фактичного прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який за розрахунками Мінсоцполітики цінах грудня 2022 року становить 7371 грн, з урахуванням прогнозного індексу споживчих цін на 2023 рік 128%.

В умовах воєнного стану реалізація державних гарантій в оплаті праці педагогічних та науково-педагогічних працівників, визначених статтею 61 закону «Про освіту» має також відбуватися, хоча б поступово.

За прогнозними розрахунками обсяги освітньої субвенції в умовах мінімальної заробітної плати 7100 грн з 1 січня та 8000 грн з 1 квітня мають становити 474 млрд грн замість передбачених 102,9 млрд грн. Тобто додатково на реалізацію статті 61 закону «Про освіту» необхідно 370 млрд грн. На її реалізацію потребують також збільшення видатки на підготовку кадрів закладами вищої, фахової передвищої та професійної освіти.

Законопроектом передбачено видатки на облаштування бомбосховищ, створення безпечних умов для учнів і вчителів у обсязі 2,5 млрд грн, що у середньому становить лише 190 тис грн на 1 заклад, що підтверджує необхідність їх збільшення. Передбачення видатків для відновлення зруйнованих і пошкоджених будівель закладів вищої та фахової передвищої освіти у обсязі 762 млн грн вкрай недостатньо.

Відповідно до вимог статті 103-2 Бюджетного кодексу України видатки освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам мають бути розподілені не за рішенням КМУ, як це відбувалося у 2023 році, а в законі «Про державний бюджет України на 2024 рік», виходячи з фактичної, а не розрахункової кількості класів у школах.

Наголошено, що видатки освітньої субвенції мають розподілятися не за показником на 1 учня, а на фактичну кількість сформованих у школах класів, адже навчання у закладах загальної середньої освіти здійснюється за класно-урочною формою, а не індивідуальною, яка передбачає виключні випадки. Заявлено також про необхідність збільшення видатків на виплату академічних стипендій з урахуванням підвищення прожиткового мінімуму, не допускаючи зменшення кола стипендіатів.

Верховною Радою України 9 листопада прийнято закон про Державний бюджет України на 2024 рік (реєстр. № 10000), скеровано на підпис Президенту України.

Прийнятим проектом закону доходи Державного бюджету на 2024 рік визначено у розмірі: 1.768,5 млрд грн (збільшено на 22,2 млрд грн), видатки: 3.309 млрд грн.

Очікуваний показник споживчої інфляції зменшився із 10,8% до 9,7% у річному вимірі.

У проекті закону на друге читання прогноз обсягу номінального ВВП було змінено в бік зменшення до 7 643 млрд грн («мінус» 181,8 млрд грн порівняно із прогнозом на перше читання 7 824,8 млрд грн).

Таким чином на 2024 рік видатки на освіту, передбачені у розмірі 390 790 312,7 тис грн, складають 5,1% від ВВП, що на 0,5% менше ніж у 2023 році.

Установлено відповідно до статей 7 та 8 закону про державний бюджет:

з 1 січня 2024 року прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі 2920 грн; працевдатних осіб – 3028 грн; осіб, які втратили працевдатність, – 2361 грн;

з 1 січня 2024 року мінімальну заробітну плату: у місячному розмірі: з 1 січня – 7100 грн, з 1 квітня – 8000 грн; у погодинному розмірі: з 1 січня – 42,6 грн, з 1 квітня – 48 грн.

Посадовий оклад працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки з 1 січня 2024 року у розмірі 3 195 грн, з 1 квітня 2024 року – 3 600 грн.

Видатки на оплату праці працівників бюджетної сфери розраховано з урахуванням прогнозного розміру посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС та прогнозного розміру мінімальної заробітної плати.

У 2024 році для всіх категорій працівників установ, закладів та організацій бюджетної сфери, державних органів розмір заробітної плати (грошового забезпечення) може змінюватися виключно в межах бюджетних призначень на оплату праці, передбачених у державному бюджеті.

Установлено, що, як виняток з положень частини другої статті 103-2 і частини третьої статті 103-3 Бюджетного кодексу України, розподіл освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам та субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами між місцевими бюджетами здійснюється Кабінетом Міністрів України.

У Державному бюджеті України на 2024 рік видатки на освіту (державний бюджет з трансфертами) враховані в обсязі 178 800 млн грн (збільшено на 22 881 млн грн або 15 відсотків до 2023 року).

За результатом доопрацювання законопроекту до другого читання здійснено розподіл обсягу освітньої субвенції між місцевими бюджетами відповідно до статті 103-2 Бюджетного кодексу України, що передбачено додатком 5 закону про ДБУ 2024.

Обсяг освітньої субвенції згідно з додатком 5 Закону складає 103 162, 315 млн грн (проти 102 887 млн грн на перше читання) (додається).

Видатки освітньої субвенції, що розподілені між 1463 місцевими бюджетами, складають 102 728 923,10 тис грн. Тобто, у складі зазначеної субвенції передбачається резерв коштів, обсяг яких згідно зі статтею 103-2 Бюджетного кодексу України не може перевищувати 1% загального обсягу

субвенції. Такий резерв у 2024 році складає 433,4 млн грн, або 0,4%.

Слід зазначити, що у пояснювальній записці у проекті закону до першого читання передбачалася норма про розподіл освітньої субвенції між місцевими бюджетами на 2024 рік за рішенням Кабінету Міністрів України, як і в 2023 році, проти чого у зауваженнях до проекту виступала Профспілка.

У бюджеті також передбачені видатки на наступні програми та в обсягах:

«Забезпечення здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за професіями загальнодержавного значення» - 250 000,0 тис грн як і в попередньому році,

«Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ» - 1 270 086,1 тис грн проти 1 124 931,1 тис грн у 2023 році,

«Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів» - 117 808,6 тис грн проти 80 337,2 тис грн у 2023 році,

«Забезпечення діяльності Національного центру «Мала академія наук України», надання позашкільної освіти державними закладами позашкільної освіти, заходи з позашкільної роботи» - 331 312,5 тис грн проти 267 809,8 тис грн у 2023 році,

«Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики» - 35 492 210,8 тис грн проти 31 061 623,5 тис грн у 2023 році,

за загальним фондом - 19 992 210,8 тис грн проти 17 068 336,5 тис грн у 2023 році,

«Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти» - 4 748 814,5 тис грн проти 4 167 106,2 тис грн у 2023 році,

«Підготовка кадрів закладами фахової передвищої освіти» - 5 919 830,8 тис грн проти 5 221 205,0 тис грн у 2023 році,

за загальним фондом - 4 779 535,0 тис грн проти 4 080 082,0 тис грн у 2023 році,

«Підготовка кадрів Київським національним університетом імені Тараса Шевченка» - 2 446 966,4 тис грн проти 2 067 681,4 тис грн у 2023 році,

«Здійснення сертифікації педагогічних працівників, експертизи та акредитації освітніх програм у сфері забезпечення якості освіти» - 9 660,7 тис грн проти 9 183,3 тис грн у 2023 році,

за загальним фондом -

3 160,7 тис грн проти 2 683,3 тис грн у 2023 році,

на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами - 304,6 млн грн, як і в попередньому році,

на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту – 2 500 млн грн;

на придбання шкільних автобусів – 1 000 млн грн,

на відновлення зруйнованих/пошкоджених закладів вищої та фахової передвищої освіти – 762 млн грн.

Відновлено фінансування субвенцій на:

створення навчально-практичних центрів сучасної професійної

(професійно-технічної) освіти та передбачено 500 млн грн;

забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» та передбачено 1 500 млн грн;

придбання обладнання, модернізацію (проведення реконструкції та капітального ремонту) їдалень (харчоблоків) закладів загальної середньої освіти та передбачено 1 500 млн грн.

Не передбачено у ДБУ на 2024 рік, як і в попередні два роки, видатків за програмами: «Пільговий проїзд учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, студентів (курсантів невійськових) закладів фахової передвищої та вищої освіти у залізничному транспорті» та «Проведення всеукраїнських та міжнародних олімпіад у сфері освіти, всеукраїнського конкурсу «Учитель року».

Додаткова дотація на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я становить 2 950 млн грн.

У законопроекті до другого читання передбачено збільшення видатків державного бюджету, зокрема на:

проведення спортивних заходів серед учнів та студентів за КПКВК 2201310 «Фізична і спортивна підготовка учнівської та студентської молоді» – 10 млн грн.

За рахунок збалансованого перерозподілу для Міністерства освіти і науки України збільшено видатки на:

надання освіти закладами загальної середньої освіти, зокрема для мережі освітніх центрів Державної установи «Школа супергероїв», Державного ліцею «Міжнародна українська школа», Відокремленого структурного підрозділу «Олімпійський фаховий коледж імені Івана Піддубного Національного університету фізичного виховання і спорту України» за КПКВК 2201100 «Надання освіти закладами загальної середньої освіти державної форми власності та освітніх послуг державною установою для осіб, які перебувають у закладах охорони здоров'я» – 154,6 млн грн;

виплати академічних стипендій студентам закладів фахової передвищої та вищої освіти за КПКВК 2201190 «Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти» – 500 млн грн;

виплати заробітної плати вчителям за КПКВК 2211190 «Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам» – 275,3 млн грн, що враховано при визначенні обсягу трансфертів.

З урахуванням збільшення таких видатків на освіту у загальній сумі 939,9 млн грн, загальні видатки на освіту у 2024 році становлять 391 730, 213 млн грн або 5,1 % від ВВП.

Розуміючи надскладну економічну ситуацію в державі, спричинену військовою агресією російської федерації, президія ЦК Профспілки підтримує необхідність збільшення видатків на безпеку і оборону, фінансування соціальних програм, зокрема на виплату пенсій, надання субсидій та допомоги

малозабезпеченим родинам, виплати внутрішньо переміщеним особам, створення бюджетного Фонду ліквідації наслідків збройної агресії.

При цьому профспілкова позиція ґрунтується на необхідності виконання норм законодавства в частині фінансування освіти, яка є інвестицією в людський потенціал, сталий розвиток суспільства і держави, з метою майбутнього відновлення економіки держави, розвитку людського капіталу.

Президія ЦК Профспілки працівників освіти і науки України постановляє:

1. Інформацію про стан фінансового забезпечення галузі освіти у 2023 році та щодо перспективи фінансового забезпечення на 2024 рік взяти до відома.

2. Організаційним ланкам Профспілки всіх рівнів:

2.1 Продовжити роботу з відстоювання належних обсягів фінансового забезпечення закладів та установ освіти, необхідних для своєчасної і в повному обсязі оплати праці працівників та виплати стипендій здобувачам освіти, забезпечення умов роботи членів профспілки.

2.2 Активізувати роботу з недопущення при прийнятті законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо недопущенні ревізії чинного законодавства у бік звуження та погіршення його норм, зокрема в частині трудових та соціально-економічних прав та інтересів працівників і здобувачів освіти.

2.3 Більш широко використовувати положення Галузевої угоди між Міністерством освіти і науки України, Профспілками працівників освіти і науки України та Всеукраїнським об'єднанням організацій роботодавців у галузі вищої освіти на 2021-2025 роки, територіальних угод та колективних договорів стосовно оплати часу простою, виплати надбавок за престижність педагогічної праці, винагороди за сумлінну працю, доплат за наукові ступені та вчені звання, надання матеріальної допомоги, зокрема непедагогічним працівникам, тощо.

2.4 Продовжити роботу стосовно цільового використання освітньої субвенції на оплату праці педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти та інших закладів, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, у повному розмірі, не допускаючи її штучної економії, забезпечивши дотримання положень пункту 3.4.6 Галузевої угоди на 2021-2025 роки щодо встановлення надбавки за престижність праці педагогічним працівникам в максимальному розмірі, а також надбавок за складність, напруженість, за високі досягнення у праці, за виконання особливо важливої роботи без обмеження граничними розмірами за кожною з них, виплати винагороди за сумлінну працю і зразкове виконання обов'язків, преміювання, надання допомоги тощо, а також оплати простою в розмірі середньої заробітної плати з дотриманням пункту 8.3.3 Угоди.

2.5 Активізувати роботу спільно з соціальними партнерами для спрямування залишків освітньої субвенції, перерахованих до спеціального фонду

МОН відповідно до статті 32 Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік», що на даний час становлять 2,7 млрд грн, на оплату праці педагогічних працівників та прискорення розподілу цих коштів.

2.6 У зв'язку з незабезпеченням достатнім фінансування організації освітнього процесу та враховуючи, що до закінчення фінансового року залишилось менше двох місяців, посилити роботу з ефективного використання залишків освітньої субвенції для оплати праці педпрацівників у повному обсязі та недопущення їх акумуляції на рахунках місцевих бюджетів.

2.7 Зважаючи, що відповідно до статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» повноваження щодо складання та затвердження місцевого бюджету, внесення змін до нього, забезпечення його виконання, управління закладами та установами освіти територіальних громад та організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення належить до військових адміністрацій, здійснювати роботу з посадовими особами цих органів, а також депутатами місцевих рад, щодо збільшення обсягів бюджетних призначень та фонду оплати праці закладів дошкільної, позашкільної освіти та інших комунальних закладів та установ освіти, необхідних для встановлення надбавок за престижність педагогічної праці, за високі досягнення у праці, за виконання особливо важливої роботи чи за складність, напруженість у роботі.

3. Первинним організаціям Профспілки за сприяння виборних профспілкових органів вищого рівня вживати заходів, спрямованих на недопущення зменшення заробітної плати педагогічним працівникам, в тому числі тих, які виконують обов'язи з застосуванням дистанційної та змішаної форм освітнього процесу, зокрема за рахунок зменшення доплат за класне керівництво, за перевірку зошитів та письмових робіт, здійснення завідування навчальними кабінетами, бібліотекою, виконання інших видів педагогічної роботи, оплата за яку передбачена статтею 24 Закону України «Про повну загальну середню освіту» та іншими нормативно-правовими актами.

Голова Профспілки

Георгій ТРУХАНОВ